

1 Muž, který sloužil sedm roků ve vojstě, dnes, kdy jeho řemeslo je na psí, chodí po městě
2 s rukama v kapsách. Hlavu má tupou jako kladivo a ostrý nos. Je mlád, ale z třiceti pěti let sedm
3 válečných táhne za sebou podoben chlapci, který vleče dřevěného koníka.

4 Mezi řekou a městem je úzká cesta zahaleců. Starý voják se prochází a nedotkne se
5 soustruhu, aby dělal v továrně, ani naběráku, aby tahal písek z Vltavy jako kdysi, když býval
6 hloupý. Zavřená pět leží mu v kapse. Jsem celý živěj, praví před náplavkou, opakuje svoji řeč
7 před tovarními vraty a odchází, aby složil ruce na pult nálevny.

8 Potom sedí u Jedu a ploutve, v hospodě, jež leze z pořádku jako kaktus z buřiny soudcovy.

9 Jed a ploutev nazývá se jinak Věrná mřenka a je to hostinec starý jako Karlova univerzita.
10 Před mnoha stoletími král honil prázdnou sklenici uprostřed lesů, jež stály tam, kde stojí nyní
11 Pankrác. Tu síla třesoucí zemí vyrazila pramen podobný útlé vodárně, v němž tonula rybka. Král
12 pil a shledav, že pije vodu, opravil snázivou, a přece nedokonalou přírodu zřídil nad pramenem
13 budějovickou pivnici Jed a ploutev.

14 Dnes voják sedě u své sklenice v temnotách zástupu, když dvanáct hubených hodin nadmulo
15 ho zlou vůlí, blýskal očima počínaje příhodu bystrým pohledem. V končinách poledne pojídal svůj
16 vztek, zatímco Praha jedla ze stríbra a z hliněných mís. V tu dobu nad městem kokrhá kohoutek,
17 a měšťák, když vyil džber inkoustu a narobil židovského strachu, skládá ruce na zadnici, tak jako
18 chudý klade je na líce. Leze ven a naráz z opuchlých nicek organizuje se žravé poleadne.
19 Bije dvanáctá. Tvář věci posledních se šklebí vně jako uvnitř a hospoda zatíná své čelísti.

Nalezněte v textu výrok, který pronáší voják:
(pracujte s celým textem)

Vysvětlete význam věty ...kdy jeho řemeslo je na psí...:
(pracujte s 1. řádkem)

Vyhledejte význam slova buřina a následně vysvětlete dané přirovnání:
(pracujte s 8. řádkem, internetem, slovníky)

Shrňte informace o Jedu a ploutvi, které jsou obsaženy v textu:
(pracujte s 9.–13. řádkem)

Rozhodněte o každé z následujících
částí textu, zda se v ni uplatňuje
přirovnání (ANO), či nikoli (NE):

- 1.1 podoben chlapci, který vleče dřevěného koníka
- 1.2 pramen podobný útlé vodárně, v němž tonula rybka
- 1.3 uprostřed lesů, jež stály tam, kde stojí nyní Pankrác
- 1.4 naráz z opuchlých nicek organizuje se žravé poleadne

Nalezněte v textu pasáže, kterými lze doložit tučně zvýrazněná místa z doslovu:

Také v povídkách knihy Dlouhý, Široký a Bystrozráký, jež se pozvolna přesuávají k **pražským motivům**, pokračuje Vančurův **odpor proti měšťakovi** a proti „strašné“ tváři soudobé reality. Trvá pocit předešlého starého a nového času, at už se **mezíčkem stává válka**, nebo „boj“ o starou či novou podobu Prahy a moderního umění...

(z doslovu M. Pohorského)

Která z následujících informací se v textu opakuje?

- A) o zranění, které voják utrpěl ve válce
- B) o vojákově současné fyzické podobě
- C) o době, kterou voják strávil v armádě
- D) o vojákových bývalých zaměstnáních

1 Za nuzáckých zim, jež rozzuřují, za večerů, když vzešly hvězdy, v hodinách smrti, v obdobích
2 lasky a za šlensství kořalek temný kout se pootvirá a zřítí daleké cesty, označené kříži, aby děsily
3 toho, kdo se odváží útrěku. Světlice civí mu do týla, když jde mimo stromy sebevrahů; ještě rád
4 se vrátí, neboť cesty byly sděláný jen pro vůz, který praští, kolísaje nerovnostmi půdy, a Ouhrov
5 nerodí než voláky, pohůnky a vozky pro svůj dvůr.

V této úzkosti, v tomto odmlnění života bydlí jen vášně a smrt.

7 Sedmkrát zdvíhá se krajina pahorkem a toto pověřivé číslo v ní vládne. Kuň kráčí podle zmltající
8 se oje, náprava vrzává a zlořečení znovu a znovu se vrací. Cíl je blízký, opakování a stejnost vlekou
9 se po cestách.

10 Příliš se žvanilo o pastvinách a přepásaném rozsevači, nadarmo byla vyvyšována práce oráčova.
11 Nikdo z nich nechodí po propastech, neosívá, neoře radlicí a dávno je zapomenuto názvosloví
12 pitomých zpěváků. Běda, uvedli v přísloví zemědělského dělníka, dávajíce mu jmen páchnoucích
13 dojetím.

14 Chlapi tohoto druhu práce jsou hrubí a sprostí, sveřepí, zahálčiví i pracovití až do úpadu. Smilní
15 a opijí se.

16 Paterou slupicí zryvá motorový pluh zemi a orač netiskne již kleček. Srp a kosa jsou málem
17 zapomenuty.

18 Čas léta roku 1913 se naplnil a doteky podzimu ohlašovaly vítr, jenž zavane po strništích,
19 a chlad. Úroda kupila se ve stozích, den se krátil a milosrdná sobota, součet pracovních dní, měla
20 se k žebračským výplatám. Peníz mzdy je malý, avšak hospoda je nedaleko a není velika.

21 Šafáři Sáček a Chot, dvě stváry, jež zasluhují jakési soustrasti, zveličující svůj význam,
22 s umouněnou knížkou a se zápisem konali úřad uprostřed vyzáblé smečky.

Nalezněte části textu, které blíže specifikují časoprostor vyprávění:
(pracujte s celým textem)

Nalezněte část textu, která odkazuje k uplatnění technického pokroku v zemědělství:
(pracujte s celým textem)

Charakterizujte jazykové prostředky užité v prvním odstavci textu:
(pracujte s 1.–5. řádkem)

Rozhodněte o každé z následujících
částí textu, zda se v ní uplatňuje
personifikace (ANO), či nikoli (NE):

- 1.1 Paterou slupicí zryvá motorový pluh zemi
- 1.2 Nikdo z nich nechodí po propastech, neosívá, neoře radlicí
- 1.3 V této úzkosti, v tomto odmlnění života bydlí jen vášně a smrt.
- 1.4 Čas léta roku 1913 se naplnil a doteky podzimu ohlašovaly vítr.

Nalezněte v textu pasáže, které lze
považovat za příklad tučné označené
části Kunderova textu:

Jakkoli je však Vančurova próza zatím
emotivně monotónní, je přece velice **intenzivně
emotivní.**

(M. Kundera, *Umění románu*)

Ve které z následujících částí textu
se uplatňuje kontrast?

- A) Světlice civí mu do týla, když jde mimo stromy sebevrahů;
- B) Sedmkrát zdvíhá se krajina pahorkem a toto pověřivé číslo v ní vládne.
- C) Běda, uvedli v přísloví zemědělského dělníka, dávajíce mu jmen páchnoucích dojetím.
- D) Chlapi tohoto druhu práce jsou hrubí a sprostí, sveřepí, zahálčiví i pracovití až do úpadu.

- 1 Sedm německých armád, sedm strašných bouří od Cách až k Myllhúzárn, nastoupilo žhářskou
- 2 a vražednickou cestu.
- 3 Kdo nezná skutky této sekery, kdo nezná skutky těchto pacholků císařových?
- 4 Stali se polnicí zkázy. Posedli jakousi lži viděli sedm mečů v kostlivé pravici Schlieffenově. Jezdec
- 5 na plavém koni, pozvedaje prapor, vstal v třmenech a mužové, jichž počet byl větší než dvacetkrát
- 6 sto tisíců, volali slávu válce.
- 7 Vejdí! Vejdí, to jest ta země francouzská!
- 8 Úmluvy se rozbíjejí jako nádoby hrnčířské a právo je pouhé slovo.
- 9 Lovář shořela a Brusel byl vzat.
- 10 Hurá, hurá na Paříži!
- 11 Strašné lucičtě bylo napjato. Lidé vydali v zajetí svou sílu a stali se pochopy vlády, stali se pijáky
- 12 krve, jež je rozběšňovala, stali se zlími anděly, dábly, kteří vylévají krev jako vodu. Krkavec, na jehož
- 13 drápech se zadržely cáry mrtvol, přilétal po bitvách, usedal jim na rameno, a přece nevěděl nic
- 14 a nerozuměl nic. Povelý četníků byly jejich rozumem a strašná strkanice vlastí, z nichž každá
- 15 padala s rukama proboděným, měla je k střelbě. Smrt byla učiněna dnem, jenž nezapadá, a hrůzy
- 16 staly se zvykem armád.
- 17 Míjelo léto a strašná zima se přibližovala. Vojska na západě stála v hrobech až po hřebeny helmic
- 18 a jejich cloumání se utišovalo.
- 19 Paříž zůstala Paříží.
- 20 Bylo dosti bezpečno v městských hampejzích, v chrámech o děkovných službách božích
- 21 a na náměstí Svornosti před dobytými prapory.

Vyhledejte v odborné literatuře/na internetu rysy typické pro zákopovou válku, následně nalezněte v textu pasáž, která k zákopové válce nejvíce odkazuje:
(pracujte s celým textem, internetem, odbornou literaturou)

Nalezněte v textu víceslovné pojmenování užité pro označení německých vojáků, pojmenování interpretujte:
(pracujte s 1.-3. řádkem)

Nalezněte ve třetím odstavci pasáže vyjadřující hodnotící postoje vypravěče:
(pracujte se 4.-6. řádkem)

- ?** Která z následujících možností je vyjádřena na 7.-10. řádku textu?
- A) odhodlání protivníku Německa
 - B) reakce francouzské diplomacie
 - C) opuštění Francie jejími spojenci
 - D) postup německých armád Belgií

? Nalezněte ve Vančůrově textu pasáž, která odkazuje k události popisované v následujícím výňatku:

Při jejím požáru v první světové válce v červenci 1914 zde mezi 300 000 knih a rukopisů shořel i nejstarší známý český překlad Bible, Bible leskovecko-dražďanská. Po válce knihovna prošla kompletní rekonstrukcí, která byla financována z amerického dobročinného fondu a německých válečných reparací.
(<http://cs.wikipedia.org>)

? Která z následujících možností nejlépe vystihuje 11.-16. řádek textu?

- A) proměna člověka ve válce
- B) zhroutení mezinárodních vztahů
- C) únik trpících vojáků k náboženství
- D) převzetí moci ozbrojenými slozkami

? Ve které z následujících částí textu je vyjádřen kontrast vůči válce?

- A) řádek 3
- B) řádek 8
- C) řádky 17-18
- D) řádky 20-21

- 1 Tak rozhodnuto bylo o věcech, které se měly státi. Česká knížata se rozestoupila. Jedni
- 2 přiklonili se ke straně míru, druhí ke straně válečné a meč a nepřátelství položeno jest mezi ně.
- 3 Když potom Jindřich v bojích s Polabskými Slovany dobyl hradu, který slul Lončina, a když
- 4 skončiv stínání zajatců chystal se odejíti do Čech (aby utvrdil panství Václavovo a potrestal
- 5 ty, kteří chtěli válku s Němci), přiblížil se čas Boleslavův. Druhorozený kníže měl jednati. Měl
- 6 zachrániti všechny ty, kdo rozdmýchávali hněv proti Jindřichovi. I zavolal muže oddané válce
- 7 a řekl jim:
- 8 „Zabte Václava! Udeřte co nejsilněji a čepelí nejpoctivější do jeho prsou, aby přítel králův
- 9 zemřel a nežil!“
- 10 Vypravuje se, že kníže Václav zvedl o úkladu a že byl varován. Nicméně s veselou myslí
- 11 přijal pozvání Boleslavovo. Šel na jeho hrad a jedl na jeho hostině. Když v radovánkách minula
- 12 noc, přistoupil k Václavu jakýsi stařec a opět mu řekl:
- 13 „Vrahové čekají, kníže, aby tě zabili.“
- 14 „Důvěřuji se v pokoj a mír,“ odpověděl prý Václav a pohroužen v zář víry a usmívání kráčel
- 15 na jitřní mši.
- 16 V zápisech pak se uchovávala zmínka, která praví, že rána vražedníková zastihla knížete
- 17 na stupních kostelních. A dále se v té zmínce dodává, že se Václav padaje přidržel dveřního
- 18 kruhu. Zemřel dotknuv se země jen koleny. Tak klečící, sražen, a přece pozvednut, žije doposud
- 19 v písních a slavných pověstech.

Nalezněte v textu všechna pojmenování užitá pro označení Václava a Boleslava:
(pracujte s celým textem)

Vyjádřete synonymicky větu Česká knížata se rozestoupila:
(pracujte s l. -2. řádkem)

Vyhledejte v textu podstatné informace o Jindřichovi:
(pracujte s 3.-9. řádkem)

Interpretujte spojení sražen, a přece pozvednut v poslední větě textu:
(pracujte s 18.-19. řádkem)

- Rozhodněte o každé z následujících částí textu, zda je z pohledu současného jazyka archaická (ANO), či nikoli (NE)
- 1.1 Když v radovánkách minula noc,
 - 1.2 Šel na jeho hrad a jedl na jeho hostině.
 - 1.3 ...Jindřich v bojích s Polabskými Slovany dobyl hradu...
 - 1.4 ...rána vražedníková zastihla knížete na stupních kostelních.

Nalezněte v textu pasáž, ke které odkazuje Nohavícova píseň:

Už se nebe bělá Václav na mši jde
[...]
už se rodí báj
kyřilijě kyřilijá
kněz Chrastěj se modlí
Sancí Venceslai
kyřilijě kyřilijá

(z písně J. Nohavíci)

Která z následujících částí textu odkazuje k jinému textu?

- A) Druhorozený kníže měl jednati.
- B) ...se Václav padaje přidržel dveřního kruhu.
- C) ...kdo rozdmýchávali hněv proti Jindřichovi.
- D) Udeřte co nejsilněji a čepelí nejpoctivější do jeho prsou,

- 1 Klukům se nezdá nic nedotknutelným a kazí mladé stroměčky s rasovstvím hodným zkrvavené
- 2 ruky. Vybírají hnízda, krouží hlavy mláďatům, trápí mouchy i kozy obecné, nic nedbajíce 1 z mravů,
- 3 jež se týpí na výročním vysvědčení, připomínajíc lesk blyškajícího se kopí po dobrém boji. Jan
- 4 Josef byl jeden z těchto hulváků. Čert dávno vzal anděla, jenž přelévá moře u velkého válu. Teď
- 5 se rachá v bahně mnohých vod, tu strojí mlýnek na struze, tu štve veverku, o níž lze ostatním
- 6 klukům, že je ochocená, tu se rouhá tento bezbožník, kadě a moče na místech otevřených ze všech
- 7 stran. Starý Jan bůhví pokolikaté ho zpražil řemenem, ale kluk vždy a vždy se vrací černý jako uhel,
- 8 zmáchaný a potrhlý. Bývá sedm hodin, když zhltně snídání a maže do školy; tiskna na chrabrých
- 9 prsou děsnou čítanku a děsnější sešit. Ovšemže přicházívá často pozdě, tu je mu státi na místě
- 10 hanby jako ospalci. Činí toto pokání tak, aby ti, kdo ho vidí, zmodrali tutlaným smíchem. Pan
- 11 učitel, dědeček, jehož bezzubá brada se tetelí na konci obličej, miluje jednoho každého z těchto
- 12 vrahů pěkav, a když káže potřeba, vysolí jim na napjaté kalhoty pětadvacet. Tu mužiček řve a vydá
- 13 řeky pláče, aby, až se starý pán obrátí, vyplazoval jazyk. Pahorky a lesy nadelhotské, vidouce tuto
- 14 krutou spravedlnost, škubnou sebou.

Nalezněte v textu všechny synonymické výrazy užité k označení kluků:

(pracujte s celým textem)

Určete význam části textu *lesk blyškajícího se kopí po dobrém boji*:

(pracujte s 3. řádkem)

Převeďte do současného spisovného jazyka část textu ...tu je mu státi...

(pracujte s 10. řádkem)

Vyhledejte s využitím odborné literatury název jevu, který se uplatňuje v posledním souvětí textu:

(pracujte se 14. řádkem)

Rozhodněte o každé z následujících částí textu, zda vyjadřuje prospěchářství (ANO), či nikoli (NE):

- 1.1 štve veverku, o níž lze ostatním klukům, že je ochocená
- 1.2 kazí mladé stroměčky s rasovstvím hodným zkrvavené ruky
- 1.3 řve a vydá řeky pláče, aby, až se starý pán obrátí, vyplazoval jazyk
- 1.4 zhltně snídání a maže do školy; tiskna na chrabrých prsou děsnou čítanku

Nalezněte v textu pasáž, která odkazuje k následujícímu výřátku z úvodu díla:

Marhoul měl syna a vzpomínal si, jak včera hněl těsto. Šestiletý chlapeček u velkého válu podobal se andělu, jenž přelévá moře. „Bude pekařem,“ řekl si, „a tento dům bude jeho.“

(V. Vančura, *Pekař Jan Marhoul*)

Která z následujících možností vyjadřuje význam věty *Čert dávno vzal anděla...*?

- A) vztah otce k synovi
- B) proměna postavy v čase
- C) vyjádření autorovy nevole
- D) prestiž učitelského postavení